

Foto: Aart van den Berg

Pendelzweefvlieg

STRUÏNEN

juli • augustus • september 2011

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
Afd. Waterweg-Noord

Contactpersonen en adressen deel 1

Het bestuur van de afdeling Waterweg-Noord

Voorzitter: vacant.

Secretaris: Hennie Zeij, 010-7514894

E-mail: secretaris@waterweg-noord.knnv.nl

Penningmeester: Dirk Sparreboom, tel. 010-4347315

E-mail: penningmeester@waterweg-noord.knnv.nl

Bestuursleden: Ledenadministratie: Rijn de Ruiters, tel. 0174-387215,

E-mail: ledenadministratie@waterweg-noord.knnv.nl

Joost de Kurver, tel. 0174-761159

Marie Baar, tel. 010-4662921

Externe contacten: Tom Schoenmakers, tel. 010-4703447

E-mail: externe-contacten@waterweg-noord.knnv.nl

Redactie Struinen: Anneke van der Meulen, tel. 010-4715415,

(kopij Struinen), E-mail: redactie-struinen@waterweg-noord.knnv.nl

Redactiecommissie: Anneke van der Meulen en Frank van Alphen.

De contributie bedraagt m.i.v. 01-01-2011: € 28,50 voor leden, € 9,25 voor huisgenoten, € 15,00 voor jeugdleden en € 11,00 voor leden van andere afdelingen (Struinenlid). Gironr. 337467 ten name van KNNV afdeling Waterweg-Noord te Vlaardingen. Opzegging lidmaatschap vóór 1 november. Mocht er iets mis zijn met de bezorging van Struinen neem dan even contact op.

Natuurcentrum “ de Boshoeck”, Bospad 3, Schiedam Noord (achter het Bachplein), tel. 010-4702050. E-mail: info@natuurcentrumdeboshoeck.nl.

Website van de Boshoeck: www.natuurcentrumdeboshoeck.nl.

Openingstijden: zaterdagochtend van 10.00 uur tot 13.00 uur.

Voor activiteiten zie Struinen en de website

Bereikbaar met tramlijn 21 of 23, uitstappen halte Bachplein.

Vormgeving omslag: Mari van der Giessen, <http://www.mvanderg.nl>

Inhoud

Contactpersonen en adressen deel 1	1
Voorwoord van het bestuur	3
Congres van waarneming tot natuurbescherming	4
Het 75-jarig bestaan van de KNNV Afdeling Waterweg-Noord	6
Wandelexcursie van de PWG over het Nieuwe Merwedepad	7
De Alkeetpolder. De uitspraak!	9
Sluitingsdatum kopij Struinen 4 ^e kwartaal 2011	10
Nieuwe leden	10
“Het heeft Hare Majesteit behaagd...”	11
KNNV Waterweg-Noord steunt verzet tegen A4 en Blankenburgtunnel	13
Kijk omhoog, KNNV-er!	14
Nogmaals de Wilde Kievitsbloemen van de Maassluise Dijk	15
Boshoekactiviteit	18
Bijzondere waarnemingen februari 2011 – juni 2011	19
Programma Overzicht	23
Contactpersonen en adressen deel 2	30

Voorwoord van het bestuur.

Zoals u ziet is het geen voorwoord van de voorzitter, maar van het bestuur. Ik mag de spits afbijten. Tot op heden is de functie van voorzitter nog niet vervuld.

Het nieuwe bestuur is voortvarend te werk gegaan. We hebben, als u dit leest, drie maal vergaderd. Op de eerste plaats hebben we het 75-jarig bestaan van onze afdeling in 2012 besproken aan de hand van een brainstormlijst: wat doen we wel, en wat doen we niet. In mei 2011 komen de werkgroepcoördinatoren en het bestuur bijeen om verder te praten over dit jubileum. In deze Struinen staat een oproep aan de leden om mee te helpen aan dit jubileum. Gewoon doen! Samen bereiken we meer. Misschien kunnen we hiermee tevens nieuwe mensen enthousiast maken voor een lidmaatschap.

Op vrijdag 29 april 2011 hebben twee leden van onze afdeling een Koninklijke onderscheiding mogen ontvangen op het stadhuis van Schiedam. We willen als bestuur Wout van der Schalie en Willem van Ipenburg van harte feliciteren met hun benoeming tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Dit initiatief is door het bestuur van Stichting Natuurcentrum KNNV De Boshoeek genomen.

Als afdeling hebben we een succes behaald bij de bescherming van de Aalkeetpolder, ten oosten van Maassluis. De gemeente Maassluis had een bestemmingsplan opgesteld om in dit gebied onder meer horeca, een botenloods/kanoverhuurbedrijf en een kinderboerderij met speeltuin te realiseren. Op 2 maart 2011 deed de Raad van State uitspraak. In deze Struinen leest u meer over dit succes.

Een aantal leden binnen onze afdeling houdt zich al jaren bezig met het inventariseren – en monitoren van de Wilde kievitsbloemen langs de Maassluisse Dijk. In 2011 was er zeer sterke toename ten opzichte van 1995. U leest er meer over in deze Struinen, een artikel van Loek Batenburg.

Door de aanleg van de Blankenburgtunnel worden de Wilde kievitsbloemen ernstig bedreigd. In dit nummer van Struinen een oproep om dit verzet te steunen.

Het nieuwe bestuur wil langs deze weg Jan van der Meulen bedanken voor zijn jarenlange inzet als secretaris en de laatste jaren als waarnemend voorzitter. Jan bedankt!

**Namens het bestuur,
Rijn de Ruiter**

Congres van waarneming tot natuurbescherming

De KNNV bestaat 110 jaar. Om dat te vieren organiseert de KNNV, in samenwerking met de VOFF het congres “Van waarneming naar natuurbescherming”. Deze dag is op zaterdag 1 oktober 2011. Aanvang: 10:00 uur – 16:00 uur. Locatie: Cursus- en vergadercentrum Domstad, Weg der Verenigde Naties 1 in Utrecht. Kosten: € 15,00 exclusief lunch en € 22,50 inclusief lunch.

Geen land ter wereld weet zoveel van haar natuur als Nederland. Maar liefst 20.000 vrijwilligers doen onderzoek naar aantallen en voorkomen van planten en dieren. Helaas leidt deze kennis nog niet tot adequate natuurbescherming. We moeten op zoek naar manieren om onze verzamelde natuurgegevens effectiever in te zetten. En vooral ook naar manieren om meer mensen te betrekken bij natuurbescherming.

Tijdens dit congres bieden we vrijwillige waarnemers en betrokken burgers kennis en vaardigheden om natuurbescherming zelf op te pakken. Met o.a. lezingen, workshops over effectieve lobby, persbeïnvloeding, uitleg van flora- en faunawet en succesverhalen van lokale natuurbescherming.

Aanmelding is verplicht via de landelijke website van de KNNV. Daar vindt u nog meer informatie over dit congres.

vertrouwd in uw eigen omgeving

*IRADO zorgt in Schiedam, Vlaardingen, Rozenburg
Bleiswijk, Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs
voor de inzameling van uw afval
en voor andere vormen
van dienstverlening.*

AFVAL, REINIGING EN DIENSTVERLENING

- inzameling van huishoudelijk - en bedrijfsafval
- beheer van afvalbrenghstations
- bestrijding van plaagdieren
- specialistische reiniging
- reinigingsinspectie
- afvalmanagement
- andere relaterende diensten

NV IRADO

Van Heekstraat 15,
3125 BN Schiedam
Tel.: (010) 262 10 00
info@irado.nl
www.irado.nl

*IRADO maakt deel uit
van de ONS Groep.*

Het 75-jarig bestaan van de KNNV afd. Waterweg-Noord 28 juni 1937 – 28 juni 2012

Volgend jaar bestaat de KNNV afdeling Waterweg-Noord 75 jaar. Het bestuur wil dat niet ongemerkt voorbij laten gaan en stelt voor een feestelijke dag te organiseren op de zaterdag voor de eigenlijke datum dus op 23 juni.

Het lijkt ons verder een goed idee in 2012 extra activiteiten te organiseren. We willen daarmee dit jubileumjaar met de leden vieren, maar het jaar ook gebruiken om met extra activiteiten onze vereniging onder de aandacht te brengen met het doel leden te werven.

Ideeën voor activiteiten zijn:

- 23 juni 2012: een feestelijke dag in De Boshoeck voor alle leden en belangstellenden. De werkgroepen laten zien wat ze doen met behulp van kramen en presentaties.
- Lezingen (op avonden of zaterdagen) in de perioden februari - april en september - november.
- Algemene excursies, ook open voor niet leden, op zaterdagen in de perioden mei - juni en augustus - september. We denken hierbij aan de gebieden: Kapittelduinen in Hoek van Holland met bezoek aan De Zeetoren, de Landtong te Rozenburg, de Rietputten tussen Maassluis en Vlaardingen, een vaartocht door de Vlietlanden (NM).
- Cursussen op de gebieden die aansluiten op de activiteiten van de werkgroepen. Bijvoorbeeld een vogelcursus of plantencursus.

Het bestuur kan dit echter niet alleen, wij hebben hier steun van de leden en de werkgroepen voor nodig. Wij stellen voor een projectgroep (de Jubileumcommissie) op te richten om deze ideeën uit te werken en de feestdag en de activiteiten van het jubileumjaar te organiseren.

Wie wil het bestuur helpen dit jubileumjaar tot een succes te maken en meewerken in de Jubileumcommissie?

Voor nadere informatie kan je één van de bestuursleden benaderen. Hun telefoonnummers staan in Struinen. Opgeven voor de Jubileumcommissie kan je bij onze secretaris Hennie Zeij, telefoon 0107 514 894.

Het bestuur

Wandelexcursie van de PWG over het Nieuwe Merwedepad, ofwel van Oosthaven naar Zuidhaven op 20 april 2011

Het begon ermee, dat Frouke blij was, dat ze onderweg de Veldleewerik had gezien, die vogel met zijn jubelende zang. En zo zou ik dit Natuurpad willen karakteriseren: je wordt er blij van. Ik ook, ware het niet, dat ik in de val trap, direct allerlei soorten te willen noteren, waardoor de wijde blik weer verdwijnt. Het natuurpad, dat loopt van Oosthaven naar Zuidhaven langs de Nieuwe Merwede is een buitendijks gebied. Het bestaat uit grienden, wilgenvloedbossen, rietruigtes en rivierstrandjes. Het is een restant van een gebied, dat voor de inpolderingen van 1926 veel groter was. Het grenst aan Polder de Biesbosch. Het pad is aangelegd door Philip de Koning, die tot 1967 samen met zijn vrouw Marja gewoond heeft in een keet, waarvan nu nog de keetheuvel in het landschap te zien is. Op de heuvel stond destijds een volkskeet gebouwd ten behoeve van de zalmvisserij "Koningin Wilhelmina". Die visserij vond hier tot begin jaren dertig van de vorige eeuw plaats. De Nieuwe Merwede is geen natuurlijke rivier, maar ze werd aangelegd in 1850 om de dijken te ontlasten. Hoewel de getijdenwerking sinds de afsluiting van het Haringvliet in 1970 enorm is teruggebracht, van wel 2m tot misschien 0,30m, is het nog altijd een zoetwatergetijdengebied. En daarvan getuigt dan de Spindotterbloem, die zich aangepast heeft aan af en toe onder water staan, door (wortel)-spinnen te vormen op de knopen. Het is voor het eerst, dat ik ook echt de worteltjes zag.

Foto Priscelline: Spin van Spindotterbloem

Ook Bittere veldkers met zijn roodpaarse helmknoppen is aanwezig. Ik krijg een kopie van Frouke aangaande de plantengemeenschap, die hier groeit. Hij komt uit de Veldgids Plantengemeenschappen van Nederland door J. Schaminée e.a. Het gaat om het Veldkers-ooibos. De kensoort van deze gemeenschap, de Duitse dot, hebben we niet gezocht en niet gevonden. Wel vonden we naast de al genoemde Spindotterbloem en de Bittere veldkers, ook nog de Grote engelwortel en Groot springzaad, die daarmee het Veldkers-ooibos onderscheiden van de twee andere ooibosgemeenschappen, het Lissen-ooibos en het Bijvoet-ooibos. Duitse Dot en Bittere wilg domineren, maar ook Schietwilg komt veel voor in die gemeenschap. Het voert hier te ver om op de associaties en de

verschillende termen in te gaan, en bovendien moet ik het zelf nog leren, maar wel is het aardig om te zien, welke van de begeleidende soorten we vonden. Het zijn veelal ruigtesoorten. We zagen: Gewone smeerwortel, Grote brandnetel, Haagwinde, Fluitenkruid, Echte valerian, Kleefkruid, Kruipende boterbloem, Ridderzuring, Katwilg, Wolfspoot, Gewone berenklauw, Riet, Gewone engelwortel, Grote kattenstaart, Harig wilgenroosje, Dauwbraam, Speenkruid, Fijn laddermos, Gele lis. De Biesbosch schijnt met ruim 200 soorten het rijkste mosgebied van Nederland te zijn. Fijn laddermos op een knotwilg, voor mij een pover begin. In een knotwilg groeit een aardig grote Pinksterbloem. Aad noemt hem Moeraspinksterbloem. De bloem is wat groter en ook de deelblaadjes zijn wat breder, ook de hauwen schijnen groter te zijn. De vraag is of dit een ondersoort is, of dat de plant zo groot is uitgevallen door zijn gunstige standplaats. Helaas staat her en der ook de Reuzenberenklauw. Als die maar niet gaat woekeren. Vooral de uitkijkjes op de rivier maken de wandeling aantrekkelijk. Tijdens de lunchpauze horen we het geklots van het water tegen boomstammen of het geluid van de golven, als er een boot langs komt. Ook vogelgeluiden volop. De Snor wordt beschreven als een wekkertje, een naaimachine, volgens anderen. De Nachtegaal laat even van zich horen. De Blauwborst vertoont zich boven in een boompje. De Kleine karekiet zingt

Foto Priscelline: Wilg

in het riet. Enkele grienden worden nog gehakt. Van de Wilgen zagen we de Katwilg, met zijn naar binnen gerolde bladrand. De Kraakwilg, als een fors uitgegroeide boom, waarvan een takje gemakkelijk afbreekt. Ook de Schietwilg en de Amandelwilg. De Bittere wilg, die dit gezelschap schijnt te domineren, zagen we niet.

De Oranjetip fladdert rond. Zijn waardplant is de Pinksterbloem en Lookzonder-look. En dan een magische gedachte: "Ik heb de Hop nog niet gezien". En ziedaar, daar groeit de Hop. En hoewel Ab pas begint warm te lopen, gaan we halverwege het pad terug om fileleed en ander leed te voorkomen. Hoewel we misschien de wat bekendere, daarom gewone planten zagen, hebben we veel genoten. Ik val nog steeds voor de Paardenbloem. (Plantenlijst zie website)

Priscelline van de Pas

De Aalkeetpolder. De uitspraak!

Het Maassluisse deel van de Aalkeetpolder ligt aan de oostzijde van de bebouwde kom van Maassluis en is gelegen tussen het woongebied van Sluispolder aan de westzijde, Rijksweg A20 aan de noordzijde, de gemeentegrens van Vlaardingen aan de oostzijde en de Vlaardingsedijk aan de zuidzijde.

In 2009 heeft de gemeente Maassluis een Bestemmingsplan Aalkeetpolder opgesteld. Dit is op 19 mei 2009 door de gemeenteraad vastgesteld.

Foto: Joost Husslage

Het plan heeft betrekking op een recreatieplas ten oosten van de Boonervliet. Het maakt onder meer horeca, een botenloods/kanoverhuurbedrijf en een kinderboerderij met speeltuin mogelijk bij de plas.

De vereniging van Huis-eigenaren Woonpark Boonervliet, Bewoners Organisatie Boonerlucht en een aantal andere omwonenden kwamen tegen de provin-

ciale goedkeuring in beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Op dinsdag 8 februari 2011 was er een zitting over de goedkeuring door het college van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland van het bestemmingsplan 'Aalkeetpolder' van de gemeente Maassluis.

Op 2 maart 2011 deed de Raad van State uitspraak t.a.v. Bestemmingsplan Aalkeetpolder. Deze uitspraak was zeer gunstig te noemen. Dankzij deze uitspraak gaan een aantal zaken in de Aalkeetpolder niet door.

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft het bestemmingsplan voor de Aalkeetpolder in Maassluis ten dele afgekeurd. De Raad van State meent dat er onvoldoende zorgvuldigheid is betracht bij het in kaart brengen van de extra parkeerdruk die verwacht moet worden door nieuwe recreatie- en horecavoorzieningen bij de recreatieplas. De aangenomen achteruitgang van de natuurwaarden t.o.v. de situatie beschreven in ondergenoemd KNNV-rapport had moeten worden onderzocht. Het bestemmingsplan werd in mei 2009 vastgesteld door de gemeenteraad van Maassluis en in januari vorig jaar (2010) goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

De uitspraak is dus mede te danken aan het rapport “Vogels in het recreatiegebied Maassluis-Oost” – april 2003 (Loek Batenburg e.a.)
Meer informatie op [http://www5.knnv.nl/afdeling-waterweg-noord/de alkeetpolder](http://www5.knnv.nl/afdeling-waterweg-noord/de_alkeetpolder)

Loek Batenburg

Sluitingsdatum informatie voor Struinen van het 4e kwartaal 2011:

20 augustus 2011

Wilt u uw informatie zoveel mogelijk elektronisch insturen, bij voorkeur in MS-Word (op A4 formaat, lettertype Arial 14 en beiderzijds uitvullen).
Illustraties van harte welkom, graag apart insturen.

Mijn email-adres is:

redactie-struinen@waterweg-noord.knnv.nl

Anneke van der Meulen

Nieuwe leden

Wij heten de volgende leden van harte welkom bij onze afdeling:

De heer B. (Berend) de Haan

Maassluis (KNNV lid)

“Het heeft Hare Majesteit behaagd.....”

Niemand weet hoe het precies begon, maar volgens ingewijden was het Maxima die op een zondagmiddag, bij de theevisite, langs haar neus aan haar schoonmoeder vroeg:

“Zeg mama, wordt het langzamerhand niet eens tijd dat Wout en Wim wat erkenning krijgen voor het vele werk dat ze in al die jaren verzet hebben?”

De vorstin, die precies weet wat zich in haar landje afspeelt, begreep onmiddellijk op wie Maxima zinspeelde.

“Je bedoelt zeker Wim van Ipenburg en Wout van der Schalie, van KNNV-natuurcentrum de Boshoeck, in Schiedam?”

“Natuurlijk,” antwoordde Maxima glimlachend. “Wie anders?”

Niet lang daarna –op 29 april jongstleden, om precies te zijn- meldden de twee heren in kwestie zich bij het stadskantoor van Schiedam. Wim in de veronderstelling dat hij excuses en een bos bloemen zou krijgen voor de pijnlijke val die hij onlangs gemaakt had in een stadsbus, en Wout was er als zijn begeleider.

Volkomen verrast stonden ze even later op een verhoging voorin de Aleidzaal, en sprak de burgemeester, mevrouw Verver, hen beiden toe met de woorden:

“Het heeft Hare Majesteit behaagd u te decoreren als leden in de Orde van Oranje Nassau!”

Er werden warme woorden gesproken over het vele werk dat beide heren tientallen jaren lang gestoken hebben in natuureducatie, in de KNNV in zijn algemeenheid, en natuurcentrum de Boshoeck in het bij-

zonder, waarna onder luid applaus van de vele aanwezigen de hoge onderscheiding opgespeld werd.

Het was één dag voor Koninginnedag, en als kleine huldeblijk aan de vorstin werd na afloop van de ceremonie een glaasje oranjebitter geheven, onder het zingen van het Wilhelmus.

Een mooie bijeenkomst, en een terechte blijk van waardering voor twee mannen die al decennialang van onschatbare waarde zijn voor de KNNV en natuurcentrum de Boshoeek!

Proficiat!

Frank van Alphen

KNNV Waterweg-Noord steunt verzet tegen A4 en Blankenburgtunnel.

Als nieuw bestuurslid voor de externe contacten van onze afdeling heb ik allereerst aandacht besteed aan twee grote bedreigingen van ons prachtige Midden-Delfland, zeg maar onze achtertuin: de A4 en de Blankenburgtunnel.

De voorbereiding voor de A4 tussen Delft en Schiedam is in de laatste fase. Een stuk of tien beroepsschriften zijn nu in behandeling bij de Raad van State. Over 4 tot 8 weken is de uitspraak.

Op de website www.hoezomiddendelflandsnelweg.nl vind u alle informatie over deze weg en de strijd ertegen.

De Blankenburgtunnel is een nieuwe bedreiging. Deze moet vanuit Rozenburg aansluiten op de A20, tussen Vlaardingen en Maassluis. Alsof daar nog ruimte is! Nou ja, er liggen een paar natuurgebiedjes...

Hiervoor is nog wel een alternatief, de Oranjetunnel. Die zou moeten aansluiten tussen Maasland en Hoek van Holland, waar iets minder schade zou zijn. Eind dit jaar wil minister Schultz tussen deze mogelijkheden een keuze maken.

Als de tunnel er eenmaal ligt vrezen natuurorganisaties dat de volgende stap de A24 is: een verbindingsweg langs de Vlietlanden naar de nieuwe A4. Ook tegen de Blankenburgtunnel is het verzet groeiende.

Op de website www.blankenburgtunnelnee.nl is alle informatie hierover te vinden.

Midden-Delfland dreigt zo volledig verknipt te worden. Dan moeten we maar met de auto via de Blankenburgtunnel naar Zeeland om nog wat van natuur te kunnen genieten.

Oproep: steun deze acties.

Meerdere organisaties verzetten zich tegen deze wegen. De Milieufederatie coördineert dit verzet. Ook onze afdeling ondersteunt sinds kort deze acties. Dat is nu zichtbaar op voornoemde websites. U kunt deze strijd nog ondersteunen met uw digitale handtekening, als u dat niet al gedaan hebt.

Zeker de handtekeningenactie op www.blankenburgtunnelnee.nl heeft nog veel zin. Het maatschappelijk verzet wordt meegewogen bij de keuze.

Tom Schoenmakers

Kijk omhoog, KNNV-er!

Raadsel van J1903+0327 opgelost

Het zal u een genoegen doen om te horen dat het een groep Nederlandse astronomen was die het grote raadsel heeft opgelost van J1903+0327. Deze twee om elkaar heen draaiende sterren stond al heel lang bekend als “the strangest thing in space”, wegens de pijlsnelle, rare banen die ze om elkaar heen draaien.

Dubbelsterren zijn op zich een algemeen verschijnsel aan de hemel. Ik schreef er al eens eerder over. De Grote Beer, of Steelman, bevat ook een dubbelster. Aan de hemel zijn op een heldere avond honderden sterren te zien die op korte afstand een tweede ster hebben, als begeleider. Maar ze draaien altijd trage rondjes om elkaar heen, en nooit van die razendsnelle, bizarre banen als J1903 en 0327.

Een groep Nederlandse astronomen, van verschillende universiteiten, kwam tot de slotsom dat er ooit een derde ster in het groepje meegedraaid moet hebben. Door interactie gingen de sterren steeds wilder om elkaar heen draaien, en uiteindelijk werd de derde ster als een kanonskogel de ruimte ingeschoten, waarna de andere twee als dollen

om elkaar heen bleven cirkelen. Om het nog vreemder te maken: slechts 1 van de 2 sterren is een gewone ster. De andere is een zogenaamde neutronenster. Dit is een oude reuzenster, die aan het einde van zijn leven in elkaar geklapt is, tot een fractie van zijn oude afmeting, maar nog steeds met zijn originele enorme gewicht. Nu zijn neutronensterren aan de hemel weliswaar heel algemeen, maar deze draait meer dan 100 keer per seconde om zijn as! Een kolossale ruimtetol.

De planeten de komende tijd:

Mars staat 's ochtends in het oosten als een oranje ster.

Jupiter is een groot deel van de nacht in het oosten te zien als een heel heldere ster. Vier van zijn manen zijn als puntjes te zien.

Venus is de komende tijd niet zichtbaar.

Frank van Alphen

Nogmaals de Wilde kievitsbloemen van de Maassluisse Dijk: goed nieuws!

Al jarenlang bekommeren leden van KNNV – afdeling Waterweg-Noord zich om de Wilde kievitsbloemen van de Maassluisse Dijk, gemeente Vlaardingen (zie onze rapporten en artikeltje in Natura 2007:104[2]56). Wij proberen ze jaarlijks nauwkeurig te registreren, maar dat lukt soms niet wegens afwezigheid van tellers in de bloeiperiode van de plant.

Wilde kievitsbloem

De Wilde kievitsbloem is vrij zeldzaam in N.W.-Overijssel en zeer zeldzaam elders in het land (alleen nog in Friesland en Zuid-Holland). Omdat op de weinige overgebleven groeiplaatsen in Nederland het aantal planten achteruit gaat, is de plant een Wettelijk Beschermd Soort (Flora- en faunawet) en staat ze op de Rode Lijst categorie BE-10, wat vertaald kan worden als “bedreigd en zeldzaam”.

De plaatselijke populatie

Het betreft hier het meest zuidwestelijke voorkomen van de Wilde kievitsbloem in Nederland. Naar verluidt vertellen stokoude Vlaardingers en Maassluizers dat ze vroeger elk jaar armenvol kievitsbloemen plukten in het buitendijkse gebied langs de Nieuwe Waterweg. Dit gebied is al decennia geleden verdwenen onder de nieuwe Delflandse Dijk en vele meters havenbagger. Het huidige voorkomen op de landzijde van de dijk is een relictsituatie en het resultaat van 9 eeuwen extensief gebruik - één- of tweemaal per jaar laat gehooïd, waarschijnlijk nooit of hooguit zelden bemest - en constante dijkkwel. Dat hier een levensvatbare populatie op de binnenkant van een dijk groeit is uniek, in ieder geval

voor Nederland, maar mogelijk voor het hele (bijna uitsluitend Noord-west-Europese) verspreidingsgebied van de soort!

Aantalsontwikkeling

De Wilde kievitsbloem schijnt zich niet of nauwelijks te vermeerderen met nieuwe bolletjes, maar (bijna?) uitsluitend door zaad. Het zaad is op zijn vroegst rijp in de eerste week van juli. Eind jaren '90 dreigde de plaatselijke populatie uit te sterven. Op ons aandringen maait, sinds 1997, het Hoogheemraadschap van Delfland de landzijde van de Maassluisse Dijk pas in de loop van juli of nog later. Vanaf dat moment kon weer verjonging optreden. Als je bedenkt dat zaailingen pas na een jaar of 7-8 gaan bloeien, is het niet moeilijk om de piek in 2004-2005 te verklaren!

Na 2005 liep het aantal bloeiende planten weer terug (in 2009 en 2010 is niet systematisch geteld, maar de trend was meer dan duidelijk). We begonnen ons al ernstig zorgen te maken over het voortbestaan van de populatie en gingen denken aan zaken als voedselgebrek (planten in uiterwaarden worden bij hoogwater voorzien van kleideeltjes en ander voedsel; planten in veenweiden worden meestal licht bemest door bv. nabeweiding na het hooien). Tot onze grote verbazing en opluchting blijkt 2011 echter een nieuw recordjaar, met maar liefst 443 bloeistengels (vorig record: 2005 met 308 bloeistengels)! Alle uit de vorige tien jaren bekende groeiplekken zijn teruggevonden.

Aantal planten met bloeistengel								
1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
83	53	24	46	?	>36	138	187	142
2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
226	308	250	196	153	>33	>30	443	

Verklaring van de toename in 2011

De geheel onverwachte extreme toename van het aantal bloeistengels in 2011 lijkt niet makkelijk te verklaren. Ongetwijfeld hebben weersomstandigheden een rol gespeeld: we hebben opeenvolgend drie winters gehad die duidelijk strenger waren dan alle vorige sinds 1997. Ook een lagere predatiedruk (zie hieronder) kan een rol gespeeld hebben. Statistiek e.d. zijn nooit mijn sterke kant geweest, maar - in het volledige besef dat een deskundige hier mogelijk gehakt van maakt - waag ik me toch aan de volgende gedachte:

Zaailingen hebben minstens 7 jaar nodig om te gaan bloeien. Sinds 1997 vindt verjonging plaats, met als gevolg een bloeipiek vanaf 2004. Die leverde extra zaad en zaailingen op, welke laatste dus gaan bloeien

vanaf 2011, wat een nieuwe bloeipiek opleverde. Als deze redenering klopt, kunnen we misschien in 2018 weer een flinke toename tegemoet zien, maar uiteindelijk zal dit “7-jaars-effect”, o.a. door de natuurlijke spreiding in het aantal jaren benodigd om bloeirijp te worden, toch moeten afvlakken.

Predatie van knoppen en bloemen

Alle voorgaande jaren werd een zeer aanzienlijk deel, meestal ruim meer dan de helft, van de knoppen en/of bloemen aangetast, vaak al in een heel pril stadium. Gedacht is aan fazanten en/of houtduiven die dit benutten als vitaminebron (zoals Huismussen de oranje Crocussen in onze tuintjes te lijf gaan). Ook hebben we wel eens naaktslakken op heterdaad betrapt. De meest voor de hand liggende boosdoener is natuurlijk het Leliehaantje (*Lilioceris lillii*), maar die hebben we hier nooit kunnen vinden, tot Wim Rozema 20.04.2011 1 exemplaar op een kievitsbloem aantrof! In 2011 bleken de knoppen en/of bloemen niet of nauwelijks aangetast. Wellicht is het Leliehaantje door drie opeenvolgende relatief strenge winters (en misschien ook door het geringe aantal bloeistengels in de afgelopen jaren) gedecimeerd?

Zaadverspreiding

Het zaad van Wilde kievitsbloemen in uiterwaarden wordt verspreid/verspoeld bij hoge rivierwaterstanden. Dat is in onze binnendijkse situatie uiteraard niet mogelijk. Het aantal bloeiende planten is in 2011 flink toegenomen, maar het aantal groeiplekken (10-17, afhankelijk van de definitie van een groeiplek) is al jaren constant. We zien trouwens hier en daar wel een duidelijke verticale verspreiding (door verspoeling van zaden met regenwater op deze zeer steile dijk).

De evidente manier om het aantal groeiplekken te laten toenemen (en daarmee de kwetsbaarheid van de populatie te verminderen) is natuurlijk om zaad te winnen van de plaatselijke kievitsbloemen (makkelijker gezegd dan gedaan: de zaaddozen zijn mid-juli nauwelijks terug te vinden tussen het meer dan kniehoge gras) en uit te strooien op de goede hoogte op de dijk tussen de bekende groeiplaatsen. Maar ja, dan komt uiteraard de gewetensvraag: waar houdt verantwoord natuurbeheer op en begint het ‘tuinieren’.

Loek Batenburg

Boshoekactiviteit

Zondag 11 september: “Roofvogeldag”

Op zondag 11 september organiseert Natuurcentrum De Boshoek alweer voor de zevende keer een roofvogeldag met “Van Maaren Roofvogeldemonstraties”.

Het begint op een terugkerend festijn te lijken en dat brengt veel mensen op de been. Op deze dag weten de bezoekers niet alleen de weg te vinden naar De Boshoek maar ook naar de nabij gelegen Speel-O-theek “Ikkie”, het NME centrum Harre Wegh (Natuur- en Milieu Educatief centrum) en de modelboerderij “De Raat”.

Op en rondom het Boshoek-terrein wordt een streekmarkt georganiseerd. Bij de marktkraamhouders zijn volop streek- en creatieve producten uit het Midden-Delfland gebied te koop. Alle producten worden op een ambachtelijke wijze gemaakt. Kortom lekkernijen en creatieve producten uit uw directe omgeving. Slaat de vermoeidheid toe dan is het bij goed weer heerlijk zitten op het pleintje onder de vleugelnootboom om een drankje of versnapering te nuttigen. Voor liefhebbers van bier is er een kraam met biersoorten op tab, met een regionaal karakter. Goed bier is natuurlijk het lekkerst als het goed getapt is.

Kinderen worden op deze dag **niet** vergeten.

Binnen zijn er creatieve activiteiten voor kinderen, o.a het razend populaire uilenballen pluizen, nestkasten timmeren, het traditionele buttons persen en de touch-screens waarbij op een interactieve (elektronische) manier de kennis van de natuur getoetst kan worden.

Ook voor kinderen is er op deze dag voldoende te beleven, dus kom gewoon kijken en meedoen.

Datum : zondag 11 september 2011

Tijd : van 11.00 tot 16.00 uur

Toegang : gratis

Maarten Breedveld

Bijzondere waarnemingen februari 2011 – juni 2011

De afgelopen periode werd enerzijds gekenmerkt door langdurige droogte en anderzijds door perioden met een aanhoudende oostenwind. Dit leverde in Nederland nogal wat “klappers” op. Ook bij ons werden op het strand van Hoek van Holland twee zeldzame dwaalgasten ontdekt die veel bekijks trokken, te weten een Woestijnplevier en een Kalandrleeuwerik. Het helofytenfilter in de Aalkeetbuitenpolder leverde behalve een hoempende Roerdomp ook een adult mannetje Woudaap op. Andere interessante waarnemingen betroffen een Bijeneter, een Kwartelkoning, Steltkluten, Rode Wouw, een Koereiger en een Citroenkwikstaart. Verder kwam er, zoals gebruikelijk in het vogelrijke voorjaar, een lawine van waarnemingen binnen.

Hieronder volgt weer het overzicht van (een selectie van) leuke en bijzondere vogels die in de afgelopen periode in het gebied Waterweg-Noord zijn waargenomen.

De afgelopen maanden werden op diverse plaatsen weer “hoempende” **Roerdampen** gehoord en soms ook gezien. In de rietputten hebben dit jaar waarschijnlijk weer 2 exemplaren gebroed. Ook werden Roerdampen gehoord in het helofytenfilter in de Aalkeetbuitenpolder en in de Vlietlanden. Niet duidelijk is of het hier om twee verschillende exemplaren gaat. Verder werden nog roerdampen gemeld bij De Banken, het Kraaiennest, in het gebied Vockestaert en in de Holierhoeksepolder. Na eerdere ontdekkingen van Woudapen bij Abtswoude en in de rietputten was het dit keer de beurt aan een **Woudaap** die op 5 juni werd ontdekt in het helofytenfilter in de Aalkeetbuitenpolder. De vogel (een adult mannetje) was in ieder geval nog tot en met 8 juni aanwezig.

In tegenstelling tot Grote Zilverreiger zijn **Kleine Zilverreigers** schaars in ons gebied. Op 10 mei was een exemplaar aanwezig bij De Banken van 's-Gravenzande. Een (nog zeldzamere) **Koereiger** vloog op 11 april over de wijk Vlaardingse Ambacht. In april werd twee keer een **Purperreiger** “betrapt” die opvloog uit de Rietputten. Ook in het Abtswoudse Bos werd op 22 april een Purperreiger gezien en op 6 mei vloog een exemplaar op langs het tracé voor de A4.

Op 6 maart bevond zich een paartje **Krooneend** op de kleine Foppenplas en op 5 mei zwom een mannetje in de Vlaardingervaart. Van 27 mei t/m 2 juni bevond een mannetje Krooneend zich in de wijk Sveaparken in Schiedam-Noord. Of het hier om escapes gaat is niet bekend.

Een **Wespendief** vloog op 9 mei over de wijk Vlaardingse Ambacht. Een overvliegende **Rode Wouw** werd op 27 maart in Midden-Delfland gezien. In de Broekpolder werd op 24 april een langs vliegend vrouwtje

Grauwe Kiekendief gemeld, een soort die hier maar zelden wordt waargenomen. Uit de Klaas Engelbrechtspolder kwamen diverse meldingen van **Patrijzen**, met op 9 maart 6 exemplaren. Verder werden nog paartjes Patrijzen gezien in het gebied Vockestaert en op het dijklichaam voor de A4.

Er werden in de afgelopen periode relatief veel **Kwartels** waargenomen. Op 2 april werd een Kwartel gehoord in de Rietputten. Daarna volgde op 8 mei een exemplaar in de Vlietlanden. In juni werd een roepende Kwartel gehoord vanaf de heuvel in de Oost-Abtspolder en één in Vockestaert net ten noorden van de wijk Spaland.

Foto Jan van der Meulen: Krooneend

Op 7 maart vlogen twee groepen **Kraanvogels** in een losse V over Vlaardingen met naar schatting tussen de 80 en 150 vogels. Van 9 t/m 16 mei was een luid roepende **Kwartelkoning** aanwezig langs het fietspad bij de golfbaan va Schipluiden. De vogel zat erg dichtbij en is door sommige waarnemers ook even gezien.

Op 27 april werd door Ben van den Broek op het strand van Hoek van Holland bij een stevige noordwesten wind een vreemde plevier ontdekt die bij nader inzien een zeldzame **Woestijnplevier** bleek te zijn. De vogel kon die dag nog door tientallen vogelaars worden bekeken, maar verdween in het begin van de avond. Woestijnplevieren broeden onder meer in C-Turkije en het Midden-Oosten. Al met al een mooie ontdekking voor het Waterweggebied.

Alle meldingen van **Bokjes** dateren uit de maand maart. Bokjes worden meestal waargenomen als ze worden opgeschrikt, zoals dat ook het geval was met de vrijwilligers van NM in de Vlietlanden. Ook de Rietputten leverde weer een Bokje op, evenals de Griendplas, De

Banken bij 's-Gravenzande (2 exx.) en het Abtswoudse Bos (ook 2 meldingen). In Schiedam werden **Houtsnippen** gezien, één langs vliegend richting Beukenhof en één opvliegend uit een tuin in Schiedam-Zuid. De overige meldingen kwamen uit het recreatiegebied Poldervaart en Maasland.

Twee groepen **Regenwulpen** met resp. 18 en 30 vogels bevonden zich op 18 april in Polder Noord Kethel. Op 21 april waren in het gebied Vockestaert 14 exemplaren aanwezig en op 6 mei werden daar 8 Regenwulpen gemeld. Een groep van maar liefst 125 **IJslandse Grutto's** was op 10 april aanwezig bij de Griendplas in de Wollebrand. In het gebied Vockestaert werden op 26 april 2 exemplaren waargenomen. In april werd zowel bij het Kraaiennest als bij de Griendplas een **Krombekstrandloper** gezien. Twee **Temmincks Strandlopers** werden op 4 mei gemeld bij de Griendplas.

Verhoging van de waterstand in de Aalkeetbuitenpolder door Natuurmonumenten heeft duidelijk effect gehad op de vogelstand daar. In het plas-dras gebied waren veel meer steltlopers aanwezig dan anders, met als krenten in de pap een tweetal **Steltkluten**.

Foto Jan van der Meulen: Steltkluit

In het weiland ten oosten van het Volksbos waren in april enige tijd 2 **Zwartkopmeeuwen** aanwezig. De vogels waren ook af en toe te zien boven de Rietputten en bij de Krabbepas. In de Commandeurspolder werden op 17 april 4 Zwartkopmeeuwen gezien. Ook in het Vockestaertgebied en in de Dijkpolder werden enkele exemplaren gemeld. Bij het Vispaleis in Hoek van Holland (bekend door de daar veelal aanwezige Huiskraaien) werd op 29 maart een 3^e kalenderjaar **Pontische Meeuw** ontdekt. Behalve de (gebruikelijke) tientallen

doortrekkende **Dwergmeeuwen** bij Hoek van Holland werd landinwaarts slechts 1 Dwergmeeuw gemeld en wel bij het Kraaiennest.

Het aantal **Zwarte Sterns** beperkte zich de afgelopen periode tot 2 exemplaren aan de Waterweg (tussen Poortershaven en gemaal Westland) en 1 exemplaar bij de Vlietlanden.

Controle van nestkasten leverde minimaal 3 broedgevallen (eieren of juvenielen) van **Steenuil** op in de Dijkpolder en de Oude Campspolder. Voor het eerst sinds lange tijd werd aan de Woudweg weer een Steenuil waargenomen, nu in een boomgaard meer oostelijk van het schuurtje waar voorheen altijd een Steenuil huisde. Ook bij Negenhuizen/Zouteveen werd een Steenuil gemeld. Een **Velduil** werd op 9 mei gezien in de Aalkeetbuitenpolder, foeragerend langs de dijk van de Boonervliet. Op 13 mei was er een exemplaar aan het jagen in het gebied Vockestaert. Over de Vlietlanden vloog op 20 april een **Bosuil**. De enige roepende Bosuil werd gehoord in Hoek van Holland. Zingende/baltsende **Ransuilen** werden gehoord in het Abtswoudse Bos en de Vlietlanden. Tussen de Krabbepolder en de Vlaardingse Westwijk zijn takkelingen gezien, evenals 2 jagende adulte exemplaren. Losse waarnemingen kwamen uit de Broekpolder, de Oranjepolder en de Vockestaert. De inmiddels bekende kerkuilenkast in Vlaardingen was dit jaar al voor het 5^e opeenvolgende keer bewoond door 2 **Kerkuilen** met minstens 4 eieren.

Er zijn dit keer maar weinig **IJsvogels** gemeld. Misschien een gevolg van de strenge winter? In ieder geval heeft het paartje van de Beukenhof stand gehouden. Een roepende **Bijeneter** vloog op 6 mei over de Huis te Veldelaan in Maasland. Op 26 maart is in het Holypark een **Kleine Bonte Specht** gezien en op 10 en 28 mei was een exemplaar aanwezig in de Broekpolder. In de ruigte langs het fietspad in de wijk Woudhoek-Noord (Sch.) was op 2 mei korte tijd een **Draaihals** aanwezig.

En opnieuw was het raak in Hoek van Holland. Karel Hoogteijling ontdekte op 22 mei op het strand een **Kalanderleeuwerik**, een dwaalgast in Nederland. Op de melding kwamen al snel veel vogelaars af, waarbij de harde wind en de vliegerigheid van de vogel velen parten speelden. Met name de laatkomers zagen op afstand nogal eens een Veldleeuwerik aan voor de bewuste vogel. Er werd zelfs even getwijfeld aan de juistheid van de waarneming. De vraag is dan ook of de waarneming door de Commissie Dwaalgasten zal worden aanvaard.

Twee **Boomleeuweriken** werden op 25 februari gezien in de Broekpolder toen ze na een rondje te hebben gevlogen uit het oog verdwenen.

Langs het dijklichaam van de A4 ter hoogte van de Oostveenseweg werden op 20 april 2 zingende **Boompiepers** met baltsvlucht gemeld.

Er werden dit voorjaar nogal wat **Engelse Kwikstaarten** gemeld. De grootste aantallen betroffen 4 tot 8 exemplaren bij Hoek van Holland en op 6 mei maar liefst 15 exemplaren bij De Banken. Bij deze laatste groep zat ook een **Noordse Kwikstaart**. Bij De Banken van 's-Gravenzande werd op 7 mei een adult mannetje **Citroenkwikstaart** ontdekt. Helaas is de vogel na ca. 10 minuten opgevlogen en niet meer terug gevonden. Ook werden op meerdere plaatsen 1 of 2 **Rouwkwikstaarten** aangetroffen. Bij Hoek van Holland waren op 13 maart 5 exemplaren aanwezig en bij De Banken op 25 maart verspreid 17 exemplaren. Ook dit jaar zijn in de Broekpolder de **Wielewalen** weer terug gekeerd. Op 4 plaatsen werden zingende exemplaren waargenomen. De **Roekenkolonie** in de populieren langs de oprijlaan van Vliethoff in Maassluis-Oost is tijdens de nestbouw helaas verstoord door kapwerkzaamheden. Niet bekend is of er alsnog Roeken hebben genesteld.

Vanaf maart werd in het recreatiegebied Poldervaart weer een zingende **Cetti's Zanger** gehoord. Op 25 april zou er zelfs sprake zijn van 2 à 3 exemplaren. Eén exemplaar was in ieder geval tot medio juni steeds aanwezig. Ook in de Vlietlanden in de omgeving van het Jachthuis zit al vanaf 7 april een Cetti's Zanger te zingen. **Sprinkhaanzangers** werden weer volop gehoord in de geschikte biotopen. In Polder Noord Kethel werden 9 exemplaren geteld langs het fietspad tussen Schie en Harreweg. In de Rietputten werden eerst 7 gehoord; uiteindelijk bleven daar 2 territoria van over. In de Broekpolder waren 6 Sprinkhaanzangers aanwezig en in de Vockestaert 5. Uit het Abtswoudse Bos werden eveneens 5 exemplaren gemeld. Verder nog een aantal verspreide meldingen (Vlietlanden, Hoevenronde, ruigte Woudhoek). Uit ongeveer dezelfde gebieden waar Sprinkhaanzangers werden gemeld, kwamen ook meldingen van een zingende **Snor**, maar dan veel minder talrijk. In totaal werden (voor zover bekend) 9 zingende Snorren waargenomen. Een zingende **Grote Karekiet** werd begin mei gehoord in het recreatiegebied Poldervaart en het Abtswoudse Bos. Waarschijnlijk ging het hier om doortrekkers.

Na een bezoek aan een zingende **Spotvogel** aan de Harreweg ter hoogte van de Oostveenseweg heb ik geprobeerd te inventariseren hoeveel van deze rode lijfsoort er in ons gebied zijn gemeld. Ik kwam uiteindelijk op 24 zingende Spotvogels. Een soort die schaars is in ons gebied en ook nogal eens over het hoofd wordt gezien is de **Grauwe**

Vliegenvanger. In de Broekpolder bevonden zich 2 paartjes langs de lepenlaan en een paar in de Dijkpolder. Verder werden nog Grauwe Vliegenvangers gemeld in het Abtswoudse Bos en aan de Groeneweg. In april werden op drie plaatsen zingende **Gekraagde Roodstaarten** waargenomen, te weten aan de Woudweg, in het Abtswoudse Bos (oostelijk deel) en bij een boerderij aan de Zuidbuurt. Hoewel de vogel van de Woudweg er tenminste 10 dagen heeft gezeten, gaat het vermoedelijk in alle gevallen om doortrekkende vogels. Weinig meldingen van **Zwarte Roodstaart** dit keer. Een zingend exemplaar bij de Deltaweg in Maassluis en een adult mannetje in de wijk Sveaparken in Schiedam.

Foto Jan van der Meulen: Spotvogel

In de duinen bij Hoek van Holland zijn minimaal 10 territoria van **Nachtegaal** geteld. Verder werden Nachtegalen gemeld bij Maassluis, Maasland, in de Broekpolder en de Vlietlanden (3 exx.), de Holierhoeksepolder, het gebied Poldervaart en in het Abtswoudse Bos.

Nog een staartje van de influx van **Witkopstaartmezen** van de afgelopen winter met 5 exemplaren in het gebied Vockestaert. Daarnaast werden nog witkoppen gezien in Polder Noord Kethel en in het gebied Poldervaart. Zingende en waarschijnlijk broedende **Appelvinken** werden gemeld in de Broekpolder, in het Staelduinse Bos en in Schiedam-West ten zuiden van het v.m. ziekenhuis. Tot slot vloog op 25 mei nog een groep van 8 **Kruisbekken** laag over het Holypark in Vlaardingen.

Tot zover dit overzicht met dank aan alle waarnemers die de moeite hebben genomen hun waarnemingen door te geven. Voor vragen of opmerkingen over dit overzicht kan contact worden opgenomen met Jan van der Meulen, tel.: 010-4715415 of email: javdm@kabelfoon.nl

Programma Overzicht

Voor zover niet nader aangegeven vinden de bijeenkomsten plaats in ons verenigingsgebouw "De Boshoeck" aan het Bospad en beginnen ze om 20.00 uur.

IWG	Insectenwerkgroep
PWG	Plantenwerkgroep
SWG	Strandwerkgroep
VWG	Vogelwerkgroep
PaWG	Paddenstoelenwerkgroep

- Za 02 jul SWG-excursie naar Neeltje Jans. We verzamelen bij de grote getijdepoel. Fanatiekelingen kunnen daarna nog duiken of snorkelen. Aanvang excursie: 07.30 uur. Vooraanmelden bij Mick Otten (06-28964475 of mjotten@kabelfoon.nl).
- Wo 06 jul PWG-excursie naar het eiland Tiengemeten. In Nieuwendijk nemen we de pont en drinken eventueel iets bij Nora's theetuin, als we moeten wachten. Dan gaan we zien wat Weemoed, Weelde en Wildernis, want zo is het eiland ingedeeld, ons brengen. Verzamelen om 10.00 uur bij Station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas, tel. 010-4740030 of pamapas@live.nl
- Wo 12 jul PWG-ers opgelet: Grasland inventarisatie in en om de **Rietputten**. Verzamelen om 14.00 uur bij de ingang van het Volksbos (zie Struinen 2^e kwartaal, blz 13/14)
- Wo 13 jul Geen SWG-avond vanwege vakantieperiode.
- Do 14 jul PWG-morgen. Studie van inheemse flora. Breng planten ter determinatie mee. Aanvang 10.00 uur.
- Za 16 jul IWG-excursie naar de Regte Hei, een natuurgebied in Brabant. In het gebied komen o.a. bont dikkopje, heideblauwtje en het zeldzame gentiaanblauwtje voor. Aanmelden bij Aat Roozendaal, tel. 010-4704845. We vertrekken om 08.00 uur vanaf Sporthal Margriet.

- Wo 20 jul PWG-excursie naar het buitendijks gebied langs het Grevelingenmeer voorbij Stellendam. Grote delen van de voormalige slikken van Flakkee blijven nu duingrasland met zeldzame duinplanten. Verzamelen om 10.00 uur bij Station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas, tel. 010-4740030 of pamapas@nl
- Do 28 jul PWG-morgen. Studie van inheemse flora. Breng planten ter determinatie mee. Aanvang 10.00 uur.
- Wo 03 aug PWG-excursie naar Voornes duin. We starten bij de parkeerplaats aan het Kreekpad. We wandelen naar de Schapenwei en rond het Brede water. Verzamelen om 10.00 uur bij Station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas, tel. 010-4740030 of pamapas@live.nl
- Za 06 aug SWG-excursie naar Wemeldinge. We gaan snorkelen bij het prachtige ponton. Aanvang excursie: 11.00 uur. Vooraanmelden bij Mick Otten (06-28964475 of mjotten@kabelfoon.nl).
- Wo 10 aug Geen SWG-avond vanwege vakantieperiode.
- Do 11 aug PWG-morgen. Studie van inheemse flora. Breng planten ter determinatie mee. Aanvang 10.00 uur.

- Za 13 aug PWG-ers opgelet: Vervolg van de Grasland inventarisatie in en om de **Rietputten**. Verzamelen om 14.00 uur bij de ingang van het Volksbos
- Wo 17aug PWG-excursie naar Meijendel. Dit duingebied herbergt een unieke verzameling planten en dieren. Het landschap is afwisselend: van natte duinvalleien tot stuifduin, van duinbos tot duingrasland. Verzamelen om 10.00 uur bij Station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas, tel. 010-4740030 of pamapas@live.nl
- Za 20 aug IWG-excursie naar de Maasvlakte. We zullen een wandeling maken in het Geuzenbos, naar de vogelhut en eventueel kunnen we een kijkje gaan nemen bij het luzerneveld nabij de stuifdijk. Aanmelden bij Jan Scheffers, tel. 0174-621018. We vertrekken om 08.00 uur vanaf Sporthal Margriet.
- Do 25 aug PWG-morgen. Studie van inheemse flora. Breng planten ter determinatie mee. Aanvang 10.00 uur.
- Za 03 sep SWG-excursie naar de Kwade Hoek. We gaan het strand afstruinen. Aanvang excursie: 10.30 uur. Vooraanmelden bij Mick Otten (06-28964475 of mjotten@kabelfoon.nl).
- Wo 07 sep PWG-excursie naar de Botanische tuinen, Budapestlaan 17, 3584 HD Utrecht. Entree: Volw. € 6,50/65+ € 5,00. Het liefst zou je ook in het voorjaar of de zomer gaan, maar er is veel concurrentie van allerlei gebieden. Toch zullen de tuinen in september ook veel te bieden hebben. Verzamelen om 10.00 uur bij Station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas tel. 010-4740030 of pamapas@live.nl
- Do 08 sep IWG-avond. Vanavond gaan we vakantie- en seizoenservaringen uitwisselen en het programma bespreken voor oktober t/m december.
- Di 13 sep PWG-ers opgelet: Vervolg van de grasland inventarisatie in en om de **Rietputten**. Verzamelen om 14.00 uur bij de ingang van het Volksbos.
- Wo 14 sep SWG-avond: Mikkell Suijker geeft vanavond een inleiding over schelpgroei. Hoe gaat dat nu precies in zijn werk? Waar

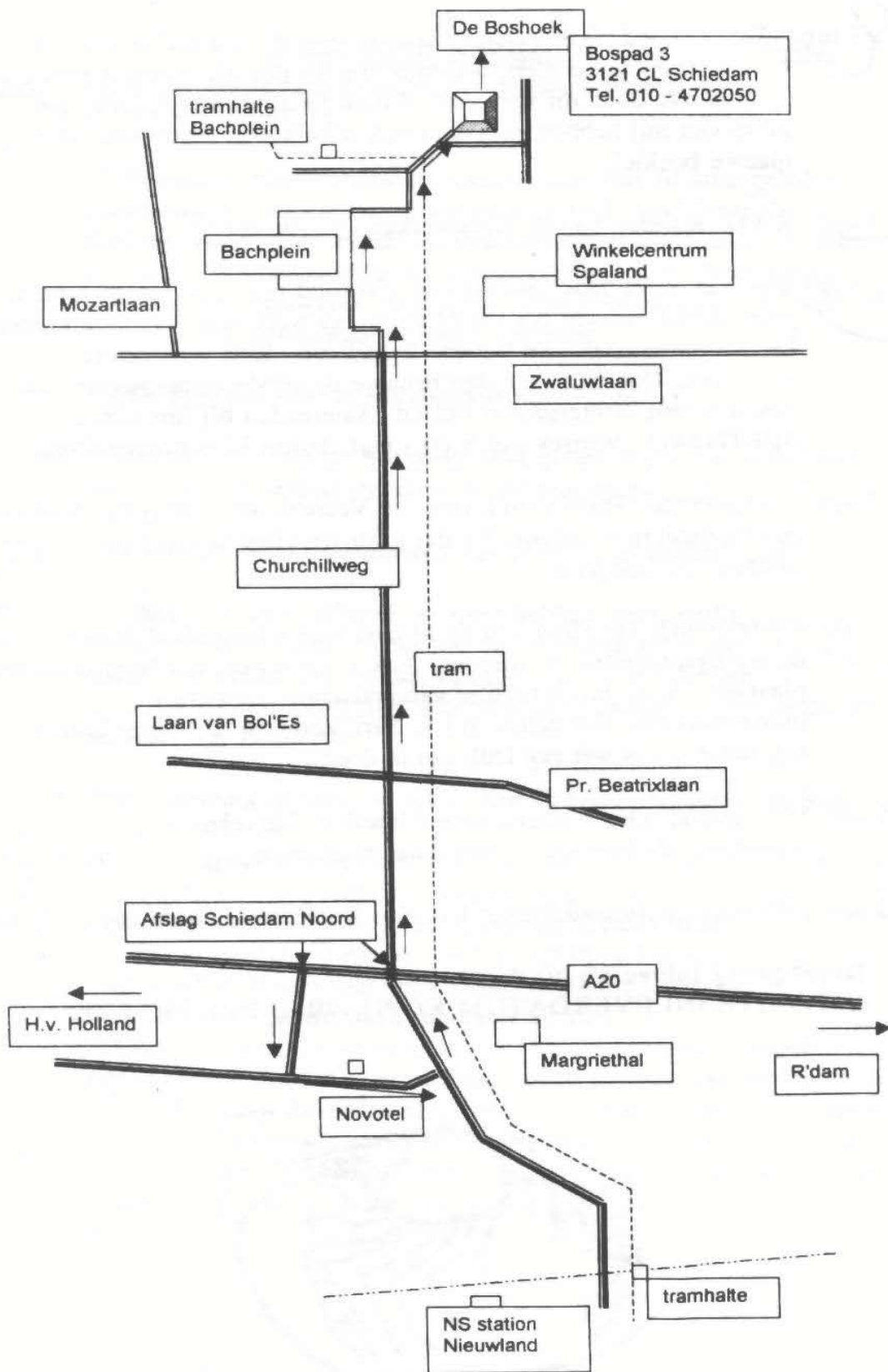
komt de kalk vandaan om een 'huis' te bouwen en hoe wordt dat omgezet.

Do 15 sep PWG-morgen. Studie van inheemse flora. Breng planten ter determinatie mee. Aanvang 10.00 uur.

Wo 21 sep PWG-excursie naar Oostvoorne. We wandelen vanaf het parkeerterrein aan de Tenellaplas langs duinvalleien, stuifzanden en bos. Verzamelen om 10.00 uur bij station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas tel. 010-4740030 of pamapas@live.nl

Do 29 sep PWG-morgen. Studie van inheemse flora. Breng planten ter determinatie mee. Aanvang 10.00 uur.

Wo 05 okt PWG-excursie naar De Kwade Hoek. Dynamisch getijdengebied met zoutminnende planten. Nu veel struiken, die bes dragen. Parkeren: Oostdijkse weg in Oostdijk, naast Goedereede. Verzamelen om 10 00 uur bij station Vlaardingen Centrum. Vooraanmelden bij Priscelline van de Pas, tel. 010-4740030 of pamapas@live.nl

Contactpersonen en adressen deel 2

Insectenwerkgroep: donderdagavond
Aart van den Berg: tel. 010-4490552
E-mail: aartvandenbergh@yahoo.com

Plantenwerkgroep: woensdagavond
Priscelline van de Pas: tel. 010-4740030
E-mail: pamapas@live.nl

Plantenwerkgroep: donderdagochtend
Joke Giesselbach, tel. 010-4705891
E-mail: j.giesselbach@hccnet.nl

Strandwerkgroep: woensdagavond
Mick Otten: tel. 010-5990161, 06-28964475
E-mail: mjotten@kabelfoon.nl

Vogelwerkgroep: vrijdagavond
Contactpersoon : vacant

Paddenstoelenwerkgroep: maandagavond
Contactpersoon : vacant

Adres Homepage afdeling Waterweg-Noord:
<http://www5.knnv.nl/waterweg-noord>
Homepage: Rijn de Ruiters, tel. 0174-387215
E-mail: webmaster@waterweg-noord.knnv.nl

Groen meldpunt:
Voor het aanmelden van (groene) milieudelicten:
Tel. 010-2743333

VAN DER WAAL

VERREKIJKER SPECIALIST

Dealer voor:

- Leica
- Zeis
- Minolta
- Pentax
- Swift
- Bynolyt
- Swarovski
- Bausch en Lomb

**Ook is er een
ruime keus in
telescopen en
statieven!**

**Konstant zo'n
100 verschillende
modellen in
voorraad**

**Donderdag
KOOPAVOND**

FOTO FILM VIDEO
VAN DER WAAL
Schiedam, Rembrandtlaan 71. Tel. 010 - 426 43 74